

Kendelse

afsagt den 26. maj 2020

Sag nr. 2019-80-0390

FOA s.m.f. [Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4]

mod

TV 2

FOA s.m.f. [Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4] har ved advokat Mogens Dyhr Vestergaard klaget til Pressenævnet over udsendelsen ”*Daginstitutioner bag facaden*”, som blev bragt den 28. maj 2019 på TV 2, idet de mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4] har navnlig klaget over TV 2s offentliggørelse af optagelser indhentet med skjult kamera, som de ikke har givet samtykke til blev bragt. [Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4] har desuden klaget over TV 2s brug af muldvarp.

1 Sagsfremstilling

Den påklagede udsendelse

TV 2 bragte den 28. maj 2019 dokumentarudsendelsen ”*Daginstitutioner bag facaden*” på TV 2. Udsendelsen, som varer ca. 48 minutter, er fortsat tilgængelig på play.tv2.dk med følgende omtale:

”Ha’ en god dag, skat,’ siger vi, når vi afleverer. Men har børnene en god dag? Hvad ved mor og fag egentlig om, hvordan det er gået i institutionen? Og hvad får de at vide, når de henter deres børn? TV 2 Dokumentar undersøger nu kritiske forhold i en række københavnske institutioner. Kilder beretter om alvorlige problemer. Tilsynsrapporter, som offentligheden ikke kender, fortæller om 22 institutioner med ’røde’ anmærkninger. Skjulte optagelser dokumentere forhold, som eksperter betegner som ’offentligt omsorgssvigt’. Kommunen erkender, at forhold ’ikke er acceptable’ for børnene.”

Udsendelsen indledes med optagelser af et forældrepar, der sidder med en bærbar computer. Der klippes til et interview med TV 2s muldvarp, [Muldvarpen]:

”[Muldvarpen], henvendt til kameraet: Jeg har arbejdet i daginstitution i 15 år. Jeg er ret overbevist om, at hvis forældre de så, hvordan deres børn har det i daginstitutionen, så tror jeg, de fleste vil de få rigtig ondt i maven.”

Senere i udsendelsen vises klip af forskellige billeder af personer, der holder skilte med hashtagget #minnormering, mens der høres følgende speak:

”Speak, voiceover: I efteråret 2018 står en række pædagoger fra hele landet frem på de sociale medier i protest mod normeringerne i daginstitutionerne.

Speak, voiceover, fortsætter, mens der vises klip fra en demonstration i København: Den 6. april i år går tusindvis af bekymrede forældre i demonstration i 57 byer landet over. Som her i København. Forældrene er bange for, at deres børn ikke får den omsorg, som de har krav på. Det står klart i loven, at dagtilbud skal give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst. TV2-dokumentar vil undersøge, om forældrene her i København har grund til at være utrygge. Hvordan er virkeligheden for børnene i byens vuggestuer og børnehaver? En af de forældre, der kender til forholdene for børnene i københavnske daginstitutioner, er pædagog [Person A]. Hun har valgt at sige sit job op for at blive hjemme og passe sin dreng [Person D] på halvandet år.”

Der vises herefter klip fra et interview med [Person A], som er en tidligere vuggestuepædagog, der har valgt at sige sit job op for at blive hjemme og passe sin dreng [Person D] på halvandet år:

”[Person A]: Med det kendskab jeg har til vuggestuen, så synes jeg, forholdene er for dårlige til, at jeg vil ofre mine egne børn til vuggestuen og få dem passet der.

Speak, voiceover, fortsætter, mens der vises klip af områder i København: Vi får kontakt til en række andre kilder, som også fortæller om alvorlige problemer i københavnske institutioner. Kommunen lover ellers i sit værdigrundlag byens forældre, at alle børn skal opleve et trygt og omsorgsfuldt miljø, hvor de mødes med respekt og anerkendelse. Vi prøver flere gange at få lov til at filme i en af Københavns Kommunes institutioner. Vi får gentagne gange afslag. For eksempel skriver klyngeleder Pia Bah, at hun ikke vil være med, da det er Københavns Kommunes navn og rygte, der vil komme ud af de øjeblikke, I vil få indblik i. Vi finder ud af, at Københavns Kommunes pædagogiske konsulenter har lavet en række kritiske tilsynsrapporter. Men rapporterne er ikke lagt åbent frem, for eksempel på institutionernes hjemmesider. Vi må søge aktindsigt for at få indblik i tilsynsrapporterne. Da flere kilder, også en chef i kommunen, fortæller os, at der i mange institutioner er store problemer med at opfylde lovens ord om tryghed og omsorg, og da vi ikke kan få adgang til at undersøge konsekvenserne for børnene, vælger vi at benytte skjult kamera.”

Der klippes til optagelser af [Muldvarpen], som sidder og læser i en avis, mens der høres følgende speak:

”Speak, voiceover: [Muldvarpen] har været pædagog i 15 år. Hun henvender sig selv til TV 2, da vi på nettet efterlyser kilder, som kender forholdene i daginstitutioner.

[Muldvarpen]: Jeg vil gerne fortælle forældrene ude i det danske land, hvordan der er at være vuggestue- og børnehavebarn i en daginstitution.

Speak, voiceover, fortsætter, mens der vises klip af [Muldvarpen], der pakker en rygsæk: [Muldvarpen] er ved at uddanne sig til journalist. Vi udstyrer hende med en taske med et skjult kamera, som hun kan placere i et hjørne på stuen. Hun har også et kamera i en lille taske i sit bælte. Vi instruerer [Muldvarpen] nøje i, at hun skal passe sit arbejde, som hun har gjort i sine 15 år som pædagog. I december 2018 får [Muldvarpen] arbejde som pædagog i en af de institutioner, hvor de pædagogiske konsulenter har konstateret betydelige problemer. Af hensyn til personalet oplyser vi ikke hvilken institution.”

Der klippes herefter til optagelser af [Muldvarpen], som møder ind på en institution, mens der høres følgende speak:

”Speak, voiceover: [Muldvarpen] skal være på en stue med 23 børn mellem tre og fem år. Der er sygdom, så [Muldvarpen] er på stuen sammen med to pædagogmedhjælpere.

Speak, voiceover, fortsætter, mens der vises klip af [Muldvarpen], der sætter sin rygsæk i et hjørne på stuen: Vi har instrueret [Muldvarpen] i at placere tasken med det skjulte kamera i et hjørne på stuen. Her står kameraet og optager hele dagen, mens [Muldvarpen] passer sit arbejde som pædagog. Vi kan zoome ind og panorere. Vi kan zoome ind i billedet og følge de forskellige situationer tæt på.”

[Tidskode 06:36]

Der vises klip fra stuen, hvor [Person B] og nogle børn ses. Børnene løber rundt på stuen. [Person B]s og børnenes ansigter ses slørede. [Person B] er stemmesløret:

”[Person B]: Nej, hey, hey stop. Stop. Stop så. Så er det slut. Slut. Slut. Slut. Lige nu. Vi rydder op. Ryd op.”

[Tidskode 14:39]

Senere i udsendelsen fortæller speaken, at der er en gruppe af børn, som får meget lidt opmærksomhed fra de voksne i løbet af dagen. [Muldvarpen] opdager, at der er en pige, som har været væk i længere tid. Der vises klip fra institutionens udendørsareal, hvor [Klager 2] ses at holde et barn i hånden. Der ses endvidere en række børn, som leger. [Klager 2]s og børnenes ansigter ses slørede.

[Tidskode 17:36]

Der vises senere i udsendelsen klip fra institutionens personalestue, mens speaken fortæller, at [Muldvarpen] spørger det øvrige personale, hvordan de tackler de svære børn. I klippet ses [Klager 3] stående i personalestuen. Der er filmet fra en vinkel, så det alene er [Klager 3]s ben, der ses. [Klager 3] er stemmesløret:

”[Klager 3]: Børnene i den her institution er bare hårde.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Jeg har stået der, hvor du står.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Dengang jeg startede hernede for snart tre år siden.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Der brød jeg fuldstændig sammen også, og var inde på kontoret og snakke og jeg var grædefærdig.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Jeg havde ikke lyst til at komme på arbejde og syntes det var virkelig nederen at være her. Det var børnenes skyld, at jeg havde det sådan. Når man har været hernede længe, man bliver hård.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Meget hård.

[Muldvarpen]: Ja.

[Klager 3]: Den dag i dag, der skal de ikke have mig ned med nakken, det er helt sikkert. Det får de ikke. Selvom man kan blive irriteret på dem. I dag der får de mig ikke til at græde. Jeg er ligesom blevet hård hernede nu. Det bliver man bare af den her institution.”

[Tidskode 36:25]

Der klippes til optagelser fra en stue, hvor [Klager 4] ses, mens speaken fortæller, at der er en pædagog tilknyttet stuen, og at der derudover er en erfaren pædagogmedhjælper. Der vises herefter et klip fra samme stue, hvor både [Klager 4], [Klager 1] og nogle børn ses. [Klager 4]s, [Klager 1]s og børnenes ansigter ses slørede. [Klager 4] og [Klager 1] er stemmesløret:

”[Klager 1]: Du rydder selv alt det her op. Jeg gider ikke dit rod hver dag.

Speak, voiceover, mens der vises klip af en forælder, der afleverer sit barn på stuen: Klokkeren ni kommer en far med sin datter. Hun har været en uge i vuggestuen. Der har været problemer under indkøringen, fordi pigen har grædt en del.

[Klager 4]: Godmorgen.

Forælderen: Godmorgen. Vi snakkede om, at vi må jo bare se, hvordan det bliver i dag. Vi er jo bare derhjemme, hvis det er.

Speak, voiceover, fortsætter, mens faderen afleverer sit barn til [Klager 1]: Faderen siger, at medhjælperen skal ringe, hvis der bliver problemer, så kan han komme hurtigt. Optagelserne viser, at der bliver problemer. De næste 50 minutter græder den 14 måneder gamle pige stort set uafbrudt. Men institutionen kontakter ikke forældrene. Vi har markeret tiden med uret til venstre i billedet.”

[Klager 1] forsøger herefter at trøste barnet, som græder højlydt. Der vises en række sekvenser med [Klager 1] og barnet. Speaken fortæller senere, at der efter en halv time er samling på stuen. Barnet græder fortsat og løber ud på gangen for at se efter sin far.

”[Klager 1]: Gider du godt stoppe!

Barnet: Mor?

[Klager 1]: Nej. Hun er på arbejde. Hele dagen. Hold nu op. Nej. Du skal ikke hive i mine arme, jeg vil ikke have det. Men jeg vil ikke. Nej, jeg sidder her. Stop. Du gør det også selv. Ti stille. Ved du hvad, jeg kan ikke høre, hvad de andre børn siger. Du er en kæmpe egoist.”

[Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4] klagede den 12. juli 2019 til TV 2. TV 2 afviste den 21. august 2019 klagen. Klagen over afvisningen er modtaget i Pressenævnet den 1. november 2019.

2 Parternes synspunkter

2.1 Medarbejdernes synspunkter

Retlig interesse

[Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4] [herefter medarbejderne, *Pressenævnet*] har anført, at de har retlig interesse i indgivelsen af klagen, idet de på trods af TV 2s sløring er identificerbare og er blevet genkendt og identificeret på henholdsvis eksempelvis deres ansigt/hår og/eller stemme af familier, venner, bekendte samt forældre og pårørende til børn i den pågældende daginstitution.

Medarbejderne har ligeledes retlig interesse i indgivelsen af klagen, idet de som en del af en begrænset medarbejderskare på institutionen, som den opmærksomme seer vil kunne identificere, eller i hvert fald indkredse, personligt bliver ramt af indslagens stærkt negative beskrivelse af forholdene på institutionen. Medarbejderne har henvist til Pressenævnets kendelse i sag nr. 2008-6-728, hvor en vagt ansat på Kronborg var klageberettiget i forhold til en avisartikel, der rettede en generel kritik mod vagtkorpset på Kronborg.

Skjult kamera

- Samtykke

Medarbejderne har indledningsvis oplyst, at de er ansat i [Daginstitutionen], som i den påklagede udsendelse betegnes ”den røde institution”, og de optræder i udsendelsen under deres virke som medarbejdere uvidende om, at de blev optaget med et ulovligt opsat skjult kamera.

Det følger af punkt B.7 i de presseetiske regler, at offentliggørelsen af skjulte optagelser uden de medvirkendes samtykke kun bør ske, hvis den samfundsmæssige interesse klart overstiger den enkeltes krav på beskyttelse, og hvis den fornødne journalistiske dokumentation ikke ellers kun meget vanskeligt kan fremskaffes på anden måde.

Det fremgår af Pressenævnets praksis med afsæt i denne regel, at det er udgangspunktet, at anvendelse af skjult kamera uden samtykke fra de medvirkende er betænkeligt. Baggrunden for reglen skal findes i den omstændighed, at der er tale om optagelser og videregivelse foretaget i strid med straffelov og særlov på området, altså optagelser, der i udgangspunktet er

ulovlige. Visning af sådanne optagelser bør kun tillades efter en nøje afvejning af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse. Det er således ikke en given sag, at skjult kamera kan tillades anvendt, når en journalist falder over et samfundsmæssigt problem som ønskes belyst.

- Samfundsmæssig interesse

Medarbejderne har anført, at betingelserne for at anvende skjult kamera ikke er opfyldt, da de problematiske forhold, TV 2 har ønsket at afdække, fuldt ud kunne have været belyst på anden vis – via den aktindsigt i Københavns Kommunes kritiske tilsynsrapporter fra kontrolbesøg i daginstitutionerne, som også fremgår af selve udsendelsen. Brugen af skjult kamera har således ikke været proportional i forhold til formålet.

Formålet med optagelserne var ifølge udsendelsen at afdække, at forholdene i de københavnske daginstitutioner er kritisable.

[Muldvarpen] er en journaliststuderende med 15 års erfaring som pædagog, som Dokumentarkompagniet havde antaget til at lade sig ansætte som pædagog, først (i september og oktober 2018) i en institution, som i Københavns Kommunes interne evalueringssystem betegnes som en ”gul institution”, og dernæst (i december 2018 og januar 2019) i en institution, som Københavns Kommunes interne evalueringssystem betegnes som en ”rød institution”.

De skjulte optagelser i den ”gule institution” blev efter det oplyste foretaget uden på forhånd at have søgt kommunen om tilladelse til at filme. Forud for de skjulte optagelser i ”den røde institution” havde TV 2 søgt om tilladelse fra kommunen til at filme i institutionen og havde fået afslag.

De over 400 daginstitutioner i Københavns Kommune bliver blandt andet målet på sociale relationer mellem børn og voksne, evnen til at skabe inklusion og fællesskab samt sprogsindsatsen. Det foregår på den måde, at tilsynet kommer på anmeldt besøg en dag i institutionen.

Hvert område får en rød, gul eller grøn anmærkning, alt efter hvor godt det går i institutionen. En grøn betyder, at man skal vedligeholde indsatsen. En gul betyder, at man skal tilpasse indsatsen. En rød betyder, at der er behov for en ny og ændret indsats.

I Københavns Kommune var der sidste år 22 daginstitutioner, der fik røde anmærkninger i tilsynsrapporten. 35 % af institutionerne har en gul anmærkning, mens resten har en grøn smiley.

Medarbejderne har endvidere anført, at det er ubestridt, at de fire scener eller tilsvarende episoder, som TV 2 har anført, ikke konkret beskrives i tilsynsrapporterne. De konkrete scener er symptomer på de problemer, der er genstand for den hårde kritik, som institutionen [Daginstitutionen] udsættes for både i tilsynsrapporten fra 2018 og 2019. De to tilsynsrapporter er offentligt tilgængelige på [Daginstitutionen]s hjemmesiden.

Tilsynsrapporterne baserer sig på såkaldte KIDSvurderinger (et system til vurdering af pædagogisk kvalitet i daginstitutioner). De udarbejdes af en pædagogisk konsulent, der kommer på besøg i institutionen en dag og observerer ud fra KIDS. Herefter udarbejdes konsulentens rapport opdelt (i emnerne 1) sociale relationer, 2) inklusion og fællesskab, 3) sprogindsatsen, 4) forældresamarbejde, 5) sammenhænge og overgange, og 6) krav om refleksion og metodisk systematik i den pædagogiske praksis), og med diverse anbefalinger:

- 1) Behov for ny/ændret indsats betyder, at her skal ske forandringer/det er uacceptabelt (rød anmærkning)
- 2) Tilpasning af indsats betyder, at her skal ske nogle forandringer, men at man er på rette vej, når disse er udført (gul anmærkning)
- 3) Vedligehold af indsats (som [Daginstitutionen] ikke havde nogle af, hverken i 2018 eller 2019) betyder, at institutionen skal fortsætte som hidtil (grøn anmærkning)

[Daginstitutionen] fik både i 2018 og 2019 anmærkningen ”behov for ny/ændret indsats” relateret til det mest grundlæggende pædagogiske arbejde og anmærkningen ”tilpasning af indsats” inden for de resterende områder.

TV 2 har anført, at de skjulte optagelser belyser, at kommunen ikke har ageret på tilsynsrapporternes sønderlemmende kritik, idet ingen af tilsynsrapporterne har givet kommunen anledning til at sætte institutionen under såkaldt ”skærpet tilsyn”, ligesom det ikke har givet kommunen anledning til at lukke institutionen.

Medarbejderne har hertil bemærket, at det fremgår af Københavns Kommunes pressemeddelelse ”*Tilsyn med den pædagogiske kvalitet i Københavns daginstitutioner*”, som henvist til af TV 2, at:

”Som en konsekvens af tilsynets arbejde fik den ene af institutionerne 1. april ny pædagogisk leder, fordi tilsynet havde konstateret manglende pædagogisk kvalitet. Beslutningen om at udskifte den pædagogiske leder blev truffet længe inden forvaltningen fik kendskab til TV2 dokumentaren.”

Medarbejderne har følgelig med henvisning til det oven for anførte fastholdt, at TV 2s visning af optagelser foretaget med skjult kamera i den aktuelle udsendelse således udelukkende belyser problemer, der allerede er kendt fra de tilsynsrapporter, som TV 2/Dokumentarkompagniet via aktindsigt var kommet i besiddelse af, og som i øvrigt ligger offentligt tilgængelig på [Daginstitutionen]s hjemmeside. Brug af skjult kamera tjener således i den foreliggende situation alene det formål at producere tv-underholdning i form af skjulte optagelser, som ek-sponerer medarbejderne, uagtet at de ikke bærer ansvaret for den overordnede problemstilling, som udsendelsen tilsigter at adressere.

Medarbejderne er ikke enig i, at tilsynsrapporterne ikke på nogen måde viser så alvorlige til-sidesættelser af barnets behov, som de skjulte optagelser dokumenterer, og som er i direkte strid med dagtilbudsloven.

Det fremgår således blandt andet af tilsynsrapporten fra 2017 under overskriften ”*Sociale relationer – Barn/voksenkontakt*”, at:

- ”Det var tæt på sjældent, at det blev observeret, at det pædagogiske personale;
- var imødekommende og lydhøre overfor børnene
 - talte med børnene om deres oplevelser og ideer. At samværet bar præg af interesse for børnenes perspektiv
 - var tilpasset i sprog og handling til barnet udtryk. at personalets handling overfor barnet viser, at barnets perspektiv var forstået.
 - engagement og opmærksomhed var rettet mod børnene snarere end kollegaerne.”

Det fremgår endvidere af tilsynsrapporten fra 2017 under overskriften ”*Inklusion og fællesskab*”, at:

- ”Det var tæt på sjældent, at der blev observeret;
- adgang til forskellige legemuligheder fx rolleleg, reglleg, konstruktionsleg og fysisk udfordrende leg
 - at det pædagogiske personale hjælper de børn, der sidder passivt, går formålsløst rundt og/eller de børn der forstyrrer legen for andre, med at blive involveret i leg eller konstruktiv aktivitet. Manglende balance imellem voksen- og børneinitierede aktiviteter
 - at de pædagogiske personale hjælper børnene med at løse konflikter, hvis de ikke selv kan, ved at tale om, hvad der skete. De voksne irettesatte og styrede.
 - det pædagogiske personale sørgede for at børnene blev inddraget i dagligdagens opgaver og rutiner
 - at samværet mellem børnene bar præg af, at alle børn var med i et børnefællesskab med positive barn-barn relationer”

Det fremgår af tilsynsrapporten fra 2018 under overskriften ”*Sociale relationer – Barn/voksenkontakten*”, at:

”Der ses dog meget stor forskel på personalets faglige niveau, nogle medarbejdere arbejder anerkendende og har blik for at se barnets perspektiv, andre mangler faglig viden. Forskelligheden ses fx i måden den enkelte medarbejder møder barnet på, herunder deres blik for barnets perspektiv, den måde de justerer sig overfor barnet på, samt den måde de fortolker det enkelte barns intention og handling på. I en til en kontakten mellem barn og voksen sås der stor forskel på, om dialogen foregik ansigt til ansigt. Under tilsynsdialogen fremgik det, at [Dagsinstitutionen] ikke fremstår med en fælles faglighed, da der ses en stor forskel på den pædagogiske praksis fra stue til stue og fra medarbejder til medarbejder.”

Det fremgår endvidere af tilsynsrapporten fra 2018 under overskriften ”*Inklusion og fællesskab*”, at:

”Under tilsynet var der børn der blev mødt af de voksne, men også børn der gik under personalets radar.”

Det siger sig selv, at tilsynsrapporten ikke indfanger de fire scener, som TV 2 har beskrevet. Det oven for citerede passager efterlader dog ingen tvivl om, at der er tale om en daginstitution i alvorlige problemer, og det fastholdes følgelig, at det forhold, at de fire scener kunne finde sted, er konsekvenser af de beskrevne problemer. Pressen burde følgelig have rettet dens fokus på, om kommunen gjorde tilstrækkeligt for at rette op på de kendte problemer, snarere end at ”slå en åben port ind” under krænkelse af menige medarbejderes integritet og privatliv.

Der henvises i denne henseende supplerende til Pressenævnets afgørelse i sag nr. 2008-6-0676, hvor det fandtes uberettiget at anvende skjulte optagelser under henvisning til, at den samfundsmæssigt relevante problemstilling, man ønskede at rette fokus på, forelå belyst via tilsynsrapporter. Det anføres således i afgørelsen, at:

”I den foreliggende sag finder Pressenævnet, at uanset om det måtte være af almen interesse at afdække forholdene for psykisk syges medicinerings, har brugen af optagelser foretaget med skjult kamera ikke været nødvendig for udsendelsens formål, og nævnet udtaler sin kritik heraf. Nævnet har herved lagt vægt på, at der er et særligt hensyn at tage til de psykisk syge beboeres privatliv, og at det af embedslægeinstitutionens tilsynsrapporter og [C]s udtalelser fremgik, at der var problemer med medicinerings på bostedet.”

TV 2s visning af optagelser foretaget med skjult kamera i udsendelsen belyser således udelukkende problemer, der allerede er kendt fra de tilsynsrapporter, som TV 2/Dokumentarkompagniet via aktindsigt var kommet i besiddelse af/kunne være kommet i besiddelse af. TV 2 kunne have belyst nøjagtig samme problemstilling ved at dokumentere fra tilsynsrapporter og bede relevante politikere, embedsmænd og eksperter om at forholde sig hertil, hvorved TV 2 formentlig ikke ville have opnået samme underholdningsværdi, som den nævnte eksponering af medarbejderne som menige medarbejdere gav udsendelsen.

- Sløring

Medarbejderne har anført, at den gennemførte ansigts- og stemmesløring visse steder i udsendelsen er utilstrækkelig, idet bemærkes, at graden af den sløring, der er foretaget, veksler stærkt fra sekvens til sekvens.

I tillæg til kravene indeholdt i punkt B.7 i de presseetiske regler er det i Pressenævnets praksis fastslået, at offentliggørelse af skjulte optagelser kun bør ske, hvis der er sket effektiv sløring af personen, der er genstand for den skjulte optagelse.

TV 2 har forsøgt at sløre stemmer og ansigter på medarbejderne, som optræder i udsendelsen, men sløringen har ikke været effektiv, idet nogle af disse, trods forsøgene på sløring kan identificeres, og for fleres vedkommende er blevet identificeret af familie, venner, bekendte, naboer og forældre til børn i den pågældende institution.

Der er en særligt nærliggende risiko for genkendelse af [Klager 1], da hendes mand ejer en beværtning i den bydel, hvor de bor, hvorfor hun er et kendt ansigt i lokalmiljøet. Der er endvidere en særligt nærliggende risiko for genkendelse som følge af mangelfuld sløring i episoderne med [Klager 3] i tidskode 06:36 og [Klager 4] i tidskode 36:41. [Klager 3] optræder i et klip omkring tidskode 06:36, hvor en anden medarbejder optræder i samme klip. Både [Klager 3] og den anden medarbejder har begge langt lyst hår og er følgelig, som følge af sløringen, svære at skelne fra hinanden. Sløringen er mangelfuld henset til, at den brede kreds af mennesker, der har kendskab til [Daginstitutionen], ikke vil være i tvivl om, at det er de to, eller den ene af disse, der optræder. Den mangelfulde sløring inviterer følgelig sågar til en risiko for, at de to medarbejdere associeres med adfærd, der ikke kan tilskrives den pågældende, men derimod den anden.

TV 2 har i afvisningen af klagen anført, at ”det er et bevidst metodevalg at sløre stemmerne, således af de er forskellige.” Det er medarbejdernes opfattelse, at TV 2s bevidste metodevalg, således at nogle medvirkende sløres mindre end andre, er med til at fjerne de berørte medarbejders anonymitet og dermed udstille de berørte medarbejdere over for offentligheden på en måde, som skaber tv-underholdning frem for en saglig dokumentation.

TV 2 har i svaret til Pressenævnet henvist til en pressenævnssag, der vedrører skjulte optagelser fra et plejecenter, herunder fra en frokoststue, hvor Pressenævnet udtalte følgende:

”Klagernes ansigter, bilers registreringsnumre og andre forhold, der umiddelbart vil kunne medføre identificering af klagerne, er slørede. Nævnet finder, at der er foretaget en tilstrækkelig anonymisering, og at det forhold, at klagernes frisurer eller stemmer ikke var slørede, ikke kan føre til et andet resultat.”

Medarbejderne har henvist til Pressenævnets kendelse i sag nr. 2006-6-0361 og til Østre Landsrets dom i sagen U 2015.3565 Ø, hvor det fandtes at kunne sanktioneres, at personerne, der figurerede på de skjulte optagelser – beboere på et plejecenter, henholdsvis medarbejderne på et plejecenter. Landsretten skærpede eller præciserede standarden ”effektiv sløring” i sagen U 2015.3565 Ø, idet det heri anførtes:

”Det må lægges til grund, at sagsøgerne uanset sløringen af filmsekvenserne har kunnet genkendes af i hvert fald deres pårørende og bekendte. Efter en samlet afvejning finder landsretten, at hensynet bag optagelserne og videregivelsen af dem – nemlig at få belyst spørgsmål af væsentlig offentlig interesse – ikke berettigede de skete krænkelse af sagsøgernes privatliv og ret til integritetsbeskyttelse.”

Medarbejderne har endvidere henvist til Pressenævnets kendelse i sag nr. 2006-6-0360, der er parallel med nærværende sag, idet den omhandler plejepersonalet i en offentlig institution (i det ene tilfælde et plejehjem, i det aktuelle tilfælde en daginstitution), der udsættes for skjult overvågning i en længere periode iværksat af en af tv-stationen plantet ”muldvarp”, hvorefter sådanne optagelser anvendtes i en udsendelse, hvor der rettedes en skarp kritik af forholdene på institutionen. I afgørelsen anføres følgende:

”Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse, jf. vejledende regler for god presseskik, punkt B.1. Det påhvilede derfor Danmarks Radio at sikre en effektiv sløring af de personer, der fremgår af udsendelsen. Nævnet finder, at dette ikke er sket i tilstrækkeligt omfang, navnlig fordi stemmerne ikke er sløret. Nævnet udtaler kritik heraf.”

De krav til graden af sløring, som Pressenævnet og domstolene anvender, afhænger, som det ses af de oven for refererede afgørelser, af den konkrete situation.

Udsendelsens beskrivelse af forholdene på institutionen, hvor medarbejderne arbejder, er stærkt negativ og førte til en stærk fordømmelse i offentligheden af de medvirkende medarbejdere. Dette var fuldt påregneligt, hvorfor de pågældende medarbejdere burde have været sløret efter standarder svarende til de anvendte i Pressenævnets kendelse i sag nr. 2006-6-0361 og til Østre Landsrets dom i sagen U 2015.3565 Ø – sløring i en sådan grad, at de ikke vil kunne genkendes af pårørende og bekendte.

TV 2 har i svaret til Pressenævnet anført, at de har svært ved at se, hvorledes medarbejderne skulle være blevet krænket. Medarbejderne har hertil bemærket, at de har fået deres ret til privatliv og ret til integritetsbeskyttelse krænket ved gennem adskillige uger at have været udsat for optagelser med skjult kamera på et ikke offentligt tilgængeligt område, der som det klare udgangspunkt er retsstridige og strafbare.

Hertil kommer, at medarbejderne er personligt ramt som en del af en begrænset medarbejderskare på institutionen af udsendelsens stærkt negative beskrivelse af forholdene på institutionen. Navnlig er [Klager 1] yderligere krænket, idet hun i udsendelsen er fremstillet på mindre flatterende vis, idet hun taler hårdt til et barn på knapt et år, der ikke har noget sprog.

Selv hvis optagelserne og visningen heraf i udgangspunktet ville kunne begrundes med henvisning til ytringsfriheden, er visningen følgelig under alle omstændigheder retsstridig og i strid med god presseskik, da medarbejderne som følge af den mangelfulde sløring af optagelserne har kunnet genkendes af i hvert fald deres pårørende og bekendte.

- Brug af muldvarp

Medarbejderne har anført, at udsendelsen er centreret om visningen af en række skjulte optagelser fra to københavnske daginstitutioner foretaget dels med et kamera, som Dokumentarkompagniet agent provocateur [Muldvarpen] har båret rundt på i et bælte om maven, dels med et kamera, som hun har haft skjult i en taske, som hun har efterladt på de stuer, som hun har ønsket at overvåge i strid med lov om tv-overvågning og straffelovens kapitel 27, herunder straffelovens §§ 264 og 264 a.

TV 2s videregivelse af optagelserne udgør en overtrædelse af straffelovens § 264. Optagelserne er offentliggjort uden stemmesløring og er i strid med de presseetiske regler, hvorefter det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse. Det er afgørende, at

et medie som TV 2 som minimum respekterer dette krav på beskyttelse af det enkelte individ, når TV 2 vælger at bringe ulovligt tilvejebragte filmoptagelser.

TV 2 har anført, at [Muldvarpen] fungerede som ”muldvarp”. Hertil bemærkes, at det forhold, at ”muldvarp” måtte være en mere rammende betegnelse for [Muldvarpen]s rolle end ”agent provocateur”, ikke ændrer på, at dokumentationsværdien af hendes skjulte optagelser er tvivlsom, da hun havde en åbenbar interesse i, at de kritisable situationer opstår og ikke bliver bremset, samtidig med at det var hende, der havde det pædagogiske ansvar for børnene. Nogle af de i udsendelsen viste problematiske situationer kunne således måske have været undgået, hvis den pågældende agent provocateur, som den garvede pædagog hun er med 15 års erfaring, havde udført sit arbejde og var trådt til, når yngre medarbejdere var i problemer, eller ikke slog til, fremfor at forholde sig passivt med henblik på at producere tv-underholdning.

Medarbejderne har ikke bestridt, at anvendelsen af en undercoverjournalist kan været et berettiget journalistisk redskab. Den tvivlsomme dokumentationsværdi af optagelserne i den konkrete situation er blot et supplerende moment, der taler for, at TV 2s brug af skjult kamera i den aktuelle situation på ingen måde har været proportional i forhold til formålet.

Forelæggelse

Medarbejderne har anført, at en række medarbejdere, hvis stemmer kan høres på de skjulte optagelser, er blevet kontaktet af TV 2 med henblik på at give dem mulighed for at udtale sig, og disse har ligeledes fået forevist udsendelsen inden offentliggørelsen.

[Klager 2] har imidlertid ikke fået forevist udsendelsen, inden den blev bragt, og hun har således ikke fået mulighed for at kommentere herpå.

[Klager 2] har ikke ønsket at deltage i udsendelsen, uagtet at de steder i udsendelsen, hvor hun ses, ikke umiddelbart er blandt de i offentligheden mest debatterede episoder. Såfremt [Klager 2] var blevet forelagt optagelserne inden offentliggørelsen, havde hun haft mulighed for at protestere over sin deltagelse samt begære sig klippet ud.

Genmæle

Medarbejderne har anført, at TV 2 har afvist at bringe en meddelelse på et sted i dets sendeflade, som svarer til tidspunkterne, hvor udsendelsen oprindeligt blev bragt, der beklager, at TV 2 har bragt de skjulte optagelser, idet:

- Offentliggørelsen af optagelserne ikke har en samfundsmæssig interesse, der klart overstiger hensynet til de personer, der er genstand for de skjulte optagelser, hvorved der skete overtrædelse af reglerne for god presseskik,
- En af de medarbejdere, som kan ses og høres på optagelserne ikke har haft mulighed for at kommentere på optagelserne, hvorved der med offentliggørelsen af optagelserne skete overtrædelse af god presseskik, og idet

- Der ikke i tilstrækkelig grad er sket sløring af en række af de medarbejdere, hvis stemmer og ansigter kan høres og ses på optagelserne, hvorved der med offentliggørelsen skete overtrædelse af god presseskik.

2.2 TV 2s synspunkter

Retlig interesse

TV 2 har ikke bestridt, at medarbejderne har retlig interesse i indgivelsen af klagen

Skjult kamera

- Samtykke

TV 2 har anført, at medarbejderne ikke har givet samtykke til offentliggørelsen af de skjulte optagelser, hvorfor den samfundsmæssige interesse skal afvejes over for den enkeltes krav på beskyttelse.

TV 2 har gjort gældende, at der i relation til offentliggørelse af de skjulte optagelser er handlet i overensstemmelse med god presseskik.

- Samfundsmæssig interesse

TV 2 har indledningsvis oplyst, at udsendelsen handler om såvel normeringer, gruppestørrelser, uddannelse, kompetencer og ledelse. Alle de forhold, som er væsentlige for at sikre en god pædagogisk kvalitet.

TV 2 har anført, at den samfundsmæssige interesse i at dokumentere, om Københavns Kommune i praksis lever op til dagtilbudsloven og sit eget værdigrundlag i forhold til børn, der ikke selv har en stemme, og som ikke kan sige fra over for problematiske forhold, efter TV 2s opfattelse må tillægges særlig vægt. Dette understøttes også af den massive dagsorden og offentlige debat på regeringsniveau, som sagen har foranlediget, og som TV 2 tidligere har dokumenteret. Den samfundsmæssige interesse overstiger derfor hensynet til de slørede medarbejdere, som er optaget under udførelse af deres arbejde i en offentlig daginstitution, hvor forældre hver dag afleverer deres børn.

Det fremgår af dagtilbudsloven, at:

”Dagtilbud skal (...) give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.”

I Københavns Kommunes værdigrundlag for daginstitutionerne fremgår det:

”Alle børn skal opleve et trygt og omsorgsfuldt miljø, hvor de mødes med respekt og anerkendelse.”

[...]

”Alle børn har ret til positiv voksenkontakt hver dag.”

I [Daginstitutionen]s eget værdigrundlag står:

”Børn har brug for nære relationer, venskaber og tillid til, at verden vil dem det godt.”

Det er TV 2s opfattelse, at den samfundsmæssige interesse må tillægges særlig vægt, da der er tale om forhold for en gruppe svage borgere – små børn – der ikke har nogen mulighed for selv at komme til orde. Formålet er at undersøge, hvordan de personer, der fra forældrene har fået overdraget ansvaret for at varetage børnenes interesser, varetager den funktion, og hvorvidt kommunen lever op til dagtilbudsloven og sit eget værdigrundlag. Det er yderligere en skærpende omstændighed, hvis forældrene ikke får information om børnenes dagligdag, der kan give dem mulighed for at handle på deres børns vegne.

Beslutningen om at anvende optagelserne er foretaget efter en konkret afvejning af den samfundsmæssige interesse i at dokumentere, hvorvidt det, der bliver formidlet til forældrene, er i overensstemmelse med det faktiske. Optagelserne indgår i sammenhæng med andre optagelser fra en anden stue, samt fra en anden københavnsk institution, hvor de belyser dels, at kommunen ikke til fulde lever op til dagtilbudsloven, dels arbejdsbetingelserne for ansatte i disse københavnske daginstitutioner. Optagelserne har desuden til formål at vise, hvad forholdene i institutionerne konkret betyder for børnene, og hvorvidt Københavns nye tilsyn og opfølgningen på disse har haft en gavnlig effekt.

I den afvejning skal der lægges vægt på, at oplysningerne angår forhold vedrørende medarbejdernes arbejdsudførelse, at der ikke indgår private forhold, og at optagelserne ikke var unødigt krænkende.

TV 2 har afvist, at de skjulte optagelser er foretaget i strid med straffelovens bestemmelser. Det er TV 2s vurdering, at optagelserne har været berettiget til varetagelse af en væsentlig samfundsmæssig interesse.

Der er foretaget en grundig afvejning af hensynet til ikke at krænke medarbejdernes privatliv over for hensynet til, at offentligheden får kendskab til, hvorvidt børnene får den omsorg, der er nødvendig for at fremme deres trivsel og udvikling, sådan som dagtilbudsloven foreskriver.

TV 2 har endvidere anført, at det er TV 2s opfattelse, at de afgørende kritisable forhold, som bliver dokumenteret i udsendelsen, ikke eller kun meget vanskeligt ville kunne være dokumenteret på anden måde end ved skjulte optagelser. Udsendelsen sammenholder de ord, der står dagtilbudsloven og værdigrundlaget for Københavns Kommunes pædagogik med de reelle forhold, som børnene møder i en presset hverdag. Da dokumentationen af børnenes hverdag ikke ville kunne frembringes på anden vis, var betingelserne for brug af skjult kamera opfyldt i forhold til de presseetiske regler.

TV 2 har oplyst, at Dokumentarkompagniet i foråret 2018 gik i gang med at undersøge forholdene for de små børn i daginstitutionerne efter opfordring fra en kilde med erfaring inden for børnepsykologi. Dokumentarkompagniet tog kontakt til institutionsledere, pædagoger,

forældre og fagfolk for at undersøge forholdene. Der var enkelte institutionsledere, der viste åbenhed i forhold til at lade et filmhold besøge daginstitutionen og skildre hverdagen der, men når institutionslederne involverede de øverste forvaltningschefer, kunne det alligevel ikke lade sig gøre. Det var særligt tydeligt, at ingen forvaltningsledelser ønskede at give åben adgang til netop de institutioner, hvor TV 2s kilder kunne fortælle om problematiske forhold for børnene.

Sideløbende med at Dokumentarkompagniet forsøgte at finde en institution, som de kunne filme med åbent kamera, kom de i sommeren 2018 i kontakt med en tidligere pædagog og nuværende journaliststuderende. Det blev overvejet, om TV 2 man kunne få observationerne fra nuværende medarbejdere og forældre, men besluttede, at det ikke ville være forsvarligt at sætte dem i en sådan situation, hvor de risikerede at sætte deres tillid blandt kolleger, forældre og ledere på spil.

Dokumentarkompagniet havde forud for de første optagelser til udsendelsen henvendt sig til Københavns Kommune for at få adgang til at fotografere med åbent kamera i en række institutioner, hvor de fra en række kilder havde oplysninger om alvorlige problemer med den pædagogiske kvalitet. Dokumentarkompagniet fik udelukkende afslag fra de respektive ledere og/eller Københavns Kommune. Dokumentarkompagniet havde ligeledes spurgt og fået afslag fra institutioner uden for Københavns Kommune. Dokumentarkompagniet havde blandt andet spurgt til og fået afslag vedrørende [Daginstitutionen], inden optagelserne, der vedrører medarbejderne, blev foretaget.

Medarbejderne har anfægtet TV 2s og Dokumentarkompagniets troværdighed i forhold til, om der er dokumentation for, at der er givet afslag på at filme fra daginstitutionen. TV 2 har i den forbindelse henvist til klyngeleder [Klyngelederen]s mail af 12. november 2018 til Dokumentarkompagniet, hvoraf følgende fremgår:

”Kære [Journalist A] og [Journalist B]

Jeg har efter grundige overvejelser, besluttet jeg ikke vil deltage yderligere i jeres filmprojekt omkring kvaliteter i daginstitutioner. Samt at ingen af mine institutioner i klyngen skal være med.

Hvorfor nu det: jeg synes vores snakke har været spændende og jeg håber personligt, at I får et program ud af det. Men jeg vil ikke være med da, det er Københavns Kommunes navn og rygte der vil komme ud af de øjeblikke I vil få indblik i. Det vil få en betydning for andre i kommunen uanset hvilke billeder der kommer ud af det.

Så dette er min endelige beslutning, jeg ønsker ikke at forsætte, der ved kommer jeg heller ikke med forslag til at mødes igen.

Held og lykke med jeres projekt.

Med venlig hilsen

[Klyngelederen]

Klyngeleder

Valby/Vesterbro/Kgs. Enghave Klynge F”

Dette afslag har ligeledes været refereret i udsendelsen. En del af Dokumentarkompagniets research, herunder afslag på at få adgang til diverse daginstitutioner, foreligger i form af telefonsamtaler, som allerede af den grund ikke kan fremlægges for Pressenævnet.

TV 2 har bestridt, at de skjulte optagelser ”udelukkende belyser problemer, der allerede er kendt fra de tilsynsrapporter, som TV 2/Dokumentarkompagniet via aktindsigt var kommet i besiddelse af”. Det bestrides ligeledes, at ”brug af skjult kamera [...] alene tjener det formål at producere tv-underholdning.”

Det er et faktum, at de skjulte optagelser dokumenterer en lang række konkrete forhold for børnene, som ikke er beskrevet i tilsynsrapporterne. Det skal hertil bemærkes, at tilsynene bygger på anmeldte besøg, hvor medarbejderne ved, at de bliver observeret. Følgende er fire eksempler på scener, der udgør en selvstændig dokumentation i udsendelsen, og som ikke fremgår af kommunens anmeldte tilsynsbesøg.

1) Pigen, der gemmer sig

En lille pige gemmer sig ofte for larmen. Først ved siden af et garderobereskab. Derefter på en hylde inde på stuen. Og til sidst bag en kontorstol.

2) Pigen, der får fingeren i klemme

Ingen ser, at en pige får en finger i klemme i døren. Pigen græder og opsøger den voksne på stuen ad fire omgange. Den voksne reagerer ikke på pigens behov. Han irettesætter i stedet pigen og fortsætter oprydningen. Pigen fortsætter med at græde. For god ordens skyld bemærkes, at denne sekvens stammer fra den såkaldte ”gule institution”, og at medarbejderen fra denne institution ikke har klaget over offentliggørelsen af optagelserne.

3) Drengen, der bliver sparket og får taget kvælertag

En mor spørger specifikt til, om hendes barn har haft en god dag, og om han har grædt. Hun får specifikt at vide, at ”det har været en rigtig god dag”, og ”barnet har ikke grædt”. Ved at se drengens dag igennem på optagelserne kan vi dokumentere, at drengen har været i kontakt med de voksne ti gange. To gange er kontakten positiv. Otte gange er den negativ. Resten af dagen har drengen ingen kontakt med de voksne og leger udelukkende alene. Drengen kommer i konflikt med andre børn 16 gange i løbet af dagen. Nogle børn tager kvælertag på ham. Andre gange bliver han drillet. Han bliver sparket, og han bliver afbrudt i sin egen leg, når andre børn ødelægger hans togbane. Alt dette får moderen intet at vide om.

4) Vuggestuepigen, der græder i 50 minutter og bliver kaldt ”kæmpe egoist”

En lille pige på 14 måneder er under indkøring i vuggestuen. Hun bliver afleveret af sin far, der gør opmærksom på, at de voksne bare skal ringe, hvis der er problemer, for han går bare derhjemme. I de næste 50 minutter dokumenterer optagelserne, at den lille pige græder stort set uafbrudt. Den voksne taler til den 14 måneder gamle pige med udtryk som ”der er andre børn end dig”, ”du er en anelse forkælet”, ”far er på arbejde, slut”, ”jeg står da ikke og hiver dig i armen”, ”ti lige stille”, ”hold nu op”, ”jeg kan ikke høre, hvad de andre børn siger”, ”du er en kæmpe egoist”, ”ikke mere, du ved godt, hvor far er henne” osv. Pigen bliver også behandlet fysisk hårdt, da hun bliver trukket i armen og placeret hårdt på gulvet. Da faderen henter

sin datter, får han ikke problemerne beskrevet. Han får at vide, at ”det var rigtig hyggeligt i dag”.

De fire scener dokumenterer alle kritisable forhold for børnene, der er i skarp modstrid med dagtilbudsloven og Københavns Kommunes eget værdigrundlag, og som psykologiske eksperter betegner som direkte skadelige for børnenes udvikling. Der er intet i kommunens tilsynsrapporter, der beskriver forhold af den karakter, som scenerne dokumenterer. Tilsynsrapporterne nævner ikke børn, der gemmer sig for larmen i garderoben. Tilsynsrapporterne nævner ikke vuggestuebørn, der grædende opsøger de voksne og bliver afvist fire gange. Tilsynsrapporterne nævner ikke børn, der får taget kvælertag og bliver overladt til sig selv. Tilsynsrapporterne nævner ikke vuggestuebørn, der græder i 50 minutter og bliver taget hårdt på, eller en tone og et sprog over for børnene, der kan være direkte skadelig for deres udvikling. Tilsynsrapporterne nævner ligeledes heller ikke, at forældrene bliver misinformeret. At de får at vide, at barnet har haft en god dag, når optagelserne dokumenterer en helt anden historie for barnet.

Det er TV 2s opfattelse, at følgende forhold ikke ville blive dokumenteret, såfremt personalet vidste, at der blev optaget:

- Personalets tone, udtryk og sprog over for børnene
- Misinformation af forældrene om barnets dag
- Forråelse af den pædagogiske kultur, hvor ingen griber ind

Ingen af disse forhold bliver beskrevet i tilsynsrapporterne. Om information til forældrene står der for eksempel i tilsynsrapporten for 2018:

”I klyngen er der udarbejdet en strategiplan for udvikling af forældresamarbejdet, hvis værdier er båret af, at forældrene er barnets ekspert, og at forældre skal involveres i alt vedrørende deres barns udvikling, samt at alle børn har ret til at få et ord med på vejen.”

De skjulte optagelser dokumenterer en helt anden virkelighed for forældrene, hvor de reelt bliver misinformeret om deres børns dag. Tilsynsrapporterne kan således efter TV 2s opfattelse ikke på nogen måde selvstændigt dokumentere de forhold, som de skjulte optagelser afslører.

Det forhold, at institutionen den 1. april 2019 fik en ny pædagogisk leder, ændrer på ingen måde de forhold, som børnene har været afleveret til gennem flere år. TV 2 har bemærket, at Københavns Kommune i pressemeddelelsen *”Tilsyn med den pædagogiske kvalitet i Københavns daginstitutioner”* har skrevet, at:

”Tilsynet har i disse tilfælde været for langsomme til at reagere på institutionernes manglende handlinger for at genoprette den pædagogiske kvalitet. Det skal vi have strammet op på hurtigst muligt.”

TV 2 har bemærket, at det er en direkte følge af udsendelsen, at alle tilsynsrapporter nu er offentligt tilgængelige på institutionernes hjemmesider. Det var netop et kritikpunkt i udsendelsen, at forældrene ikke kendte til tilsynsrapporterne. Ingen tilsynsrapporter var frit tilgængelige for forældre eller offentlighed før udsendelsen. Dokumentarkompagniet måtte søge om aktindsigt i dem. TV 2 har endvidere bemærket, at tilsynsrapporterne med den beskrevne KIDSvurdering bygger på anmeldte besøg, hvor personalet er klar over, at de bliver observeret.

Medarbejderne har argumenteret for, at de konkrete scener er ”symptomer” på problemerne, der er nævnt i tilsynsrapporterne fra 2018 og 2019. Det er vigtigt, at Pressenævnet bemærker, at disse to rapporter ikke forelå på det tidspunkt, hvor de skjulte optagelser blev foretaget. Tilsynsrapporten fra 2018 er først blevet udfærdiget den 14. december 2018, mens den udate-rede rapport for 2019 først er udfærdiget efter udsendelsen.

Tilsynsrapporterne viser ikke på nogen måde så alvorlige tilsidesættelser af barnets behov, som de skjulte optagelser dokumenterer, og som er i direkte strid med dagtilbudsloven.

Tilsynsrapporterne fra 2018 bruger vendinger som ”andre mangler faglig viden”, ”stor forskel på om dialogen foregik ansigt til ansigt” og ”der sås ikke igangsatte aktiviteter på legepladsen.” Ingen af forholdene fra tilsynet i 2018 bliver vurderet til at være i direkte strid med dagtilbudsloven, og derfor bliver institutionen aldrig sat under ”skærpet tilsyn”. Når Københavns Kommune bruger betegnelsen ”behov for ny/ændret indsats”, er det udtryk for, at institutionen skal iværksætte en såkaldt ”faglig handleplan”. Hvis tilsynet havde observeret det, som det skjulte kamera dokumenterer, ville det øjeblikkeligt have udløst et skærpet tilsyn samt ansættelsesretlige konsekvenser, således som det skete, efter Københavns Kommune fik forelagt de skjulte optagelser.

I forhold til tilsynsrapporten fra 2019 er det i sig selv et absurd argument, at TV 2 kunne have anvendt tilsynsrapporten fra 2019. Det er ikke muligt at citere fra en rapport, der slet ikke er lavet. TV 2 nåede at forholde sig til rapporten i 2018, men det er ikke mediernes opgave at holde på en historie i et år for at se, om der vil komme en ny rapport.

Tilsynsrapporterne udgør efter TV 2s opfattelse en advarsel til kommunen om en generel pædagogisk kvalitet, der skal forbedres, men de indeholder ikke dokumentation for de samme forhold, som de skjulte optagelser viser. I tilsynsrapporten fra 2018 står for eksempel i generelle vendinger:

- ”Der sås medarbejdere der er båret af gode viljer overfor børnene. Der ses dog meget stor forskel på personalets faglige niveau.”
- ”I en til en kontakten mellem barn og voksen sås der stor forskel på om dialogen foregik ansigt til ansigt.”
- ”Under tilsynsdialogen fremgik det, at [Dagsinstitutionen] ikke fremstår med en fælles faglighed, da der ses en stor forskel på den pædagogiske praksis fra stue til stue og fra medarbejder til medarbejder.”

Tilsynsrapporten fra 2017, som medarbejderne har fremlagt for Pressenævnet, er blevet citeret i udsendelsen. De skjulte optagelser er netop foretaget i institutioner, hvor der har været kritiske bemærkninger i tilsynsrapporterne, og hvor der ifølge en klyngeleder i Københavns Kommune er gjort en indsats for at rette op på de kritisable forhold. TV 2 har netop gjort det, som medarbejderne har anført – rettet fokus på, om kommunen gjorde tilstrækkeligt for at rette op på de kendte problemer.

Tilsynsrapporten fra 2017 blev forelagt for områdechefen, [Områdechefen], hvor de bliver sammenholdt med de skjulte optagelser, hvilket fremgår af følgende uddrag af udsendelsen:

”Journalisten: Det jeg læser op her, det er jo for mere end to år siden. Hvordan har du det med, at der hver dag er blevet afleveret børn til de her forhold i to år?

[Områdechefen]: Jamen jeg kan agere på det, jeg kan se. Og jeg har ageret på det, som jeg overordnet har set.

Journalisten: Men du ved jo godt, den er gal.

[Områdechefen]: Jeg ved, at der er noget, vi skal arbejde på, det er jo lige præcis derfor, vi har indført faglige handleplaner, hvor vi kommer rigtig tæt på institutionernes praksis.

Journalisten: Men de har jo ikke hjulpet.

[Områdechefen]: De har hjulpet på nogle områder, og de kommer til at hjælpe. De har bare taget længere tid, end det vi lige havde håbet i første omgang.

Journalisten: Længere tid... skal børnene så bare være i det og affinde sig med det?

[Områdechefen]: Nej, det skal de ikke, det skal der selvfølgelig hele tiden arbejdes med. Og det er derfor vi har indført faglige handleplaner.”

TV 2 har bemærket, at [Områdechefen] forklarer, at hun kun kan agere på det, som hun kan se, og at hun indtil nu har ageret på det, hun overordnet har set. Hun kan naturligvis ikke agere på forhold, hun ikke selv har set eller fået dokumenteret.

Hvis man sammenholder 2017-rapporten med 2018-rapporten, så får man da også det indtryk, at forholdene er blevet bedre siden 2017. De skjulte optagelser dokumenterer imidlertid det modsatte. Forholdene er efter optagelserne at dømme blevet værre, og det er da også først, da Københavns Kommune ser de skjulte optagelser, at de finder anledning til at sætte institutionen under skærpet tilsyn og får sat skub i dens handlingsplaner.

De tidligere refererede reaktioner fra henholdsvis direktøren i børne- og ungdomsforvaltningen og børne- og ungeborgmesteren i udsendelsen tydeliggør ligeledes, at optagelserne har vist, at forholdene var værre, end hvad de kunne læse ud af tilsynsrapporterne. De viste optagelser er særligt centreret om forhold, der ikke bliver dokumenteret under de anmeldte tilsyn, hvor personalet ved, at de bliver ”overvåget”.

I tilsynsrapporten fra 2017, som var den mest kritiske af tilsynsrapporterne, står der:

”Det var jævnlige, at det pædagogiske personale var til rådighed og tilbød sin hjælp, når et barn var usikkert, bange eller ked af det.”

Dette stemmer ikke overens med det indtryk, man får, når man ser henholdsvis optagelsen med de piger, der isolerer sig, og optagelser af den konstant grædende pige, der lige er begyndt/under indkøring.

I tilsynsrapporten fra 2017 står der, at ”der er stort fokus på forældresamarbejdet”, og i tilsynsrapporten fra 2018 står der, ”at forældre skal involveres i alt vedrørende deres barns udvikling”. I modsætning til tilsynsrapporterne viser de skjulte optagelser, at forældrene får misinformation. De får at vide, at ”det har været en god dag”, selvom barnet er blevet sparket, fået taget kvælertag og har været helt overladt til sig selv gennem hele dagen. Faren til pigen, der er under indkøring og har grædt konstant, får at vide, at datteren har været lidt ked af det, men også, at ”det har været en rigtig hyggelig dag.”

TV 2s skjulte optagelser er således foretaget på et tidspunkt, hvor kommunens eget tilsyn konstaterer, at situationen for børnene er forbedret i forhold til sidste års tilsyn.

Det står klart, at (1) tilsynsrapporterne ikke i sig selv udgør dokumentation for de forhold, som det skjulte kamera afdækker, (2) at tilsynene har været anmeldte, og personalet har vidst, at de blev observeret, (3) at tilsynet bruger generelle vendinger som ”forskel på personalets faglige niveau”, ”forskel på om dialogen foregik ansigt til ansigt”, ”ikke fremstår med en fælles faglighed”, (4) at ingen af tilsynsrapporterne har givet kommunen anledning til at sætte institutionen under såkaldt ”skærpet tilsyn”, ligesom det ikke har givet kommunen anledning til at lukke institutionen – børnene bliver fortsat afleveret hver eneste dag, (5) at de mest kritiske tilsynsrapporter er flere år gamle, og de skjulte optagelser derfor tjener to formål:

- 1) Optagelserne dokumenterer en række konkrete kritisable forhold for børnene. Tonen, sproget, misinformation af forældre samt forråelse af den pædagogiske kultur. Alle forhold, som ikke er nævnt i tilsynsrapporterne.
- 2) Optagelserne dokumenterer, om kommunen har handlet på advarslerne fra tilsynet. Er problemerne blevet løst, eller er de flere år efter snarere blevet værre. Det er efter TV 2s opfattelse derfor blot en skærpet omstændighed, at optagelserne kan vise så kritisable forhold, to år efter kommunens eget tilsyn rejste flere generelle advarsler.

Københavns Kommunes egne udsagn efter forelæggelsen af de skjulte optagelser støtter TV 2s opfattelse af, at optagelserne dokumenterer andet og mere end tilsynsrapporterne beskriver.

Københavns Kommune har i pressemeddelelsen ”*Tilsyn med den pædagogiske kvalitet i Københavns daginstitutioner*”, som blev bragt den 24. maj 2019 på Københavns Kommunes hjemmeside kk.dk, selv kaldt forholdene for ”helt uacceptable”. Det er en understregning af den alvorlige tilsidesættelse af præcis de ord, som dagtilbudsloven bygger på, nemlig ”omsorg” og ”støtte”, som børnene har ”krav på”. [Direktøren], administrerende direktør, Københavns Kommune, har udtalt:

”Det er fuldstændig uacceptabelt, at børn i vores daginstitutioner har været i situationer, hvor de ikke har fået den omsorg, støtte og voksenkontakt, som de har behov for, og krav på.”

Københavns børne- og ungeborgmester, [Børne- og ungeborgmesteren] [Partiet], erkendte i et nyhedsindslag i TV 2 Nyhederne den 27. maj 2019, at ”disse forhold kan du ikke læse ud af en tilsynsrapport nødvendigvis.” TV 2 har endvidere henvist til indholdet af artiklen ”*Børneborgmester griber ind: »TV-program om vores børneinstitutioner var et wake-upcall«*”, som blev bragt den 14. juni 2019 på Politikens netavis politiken.dk.

Berlingske har i artiklen ”*Et vuggestuebarn får sin finger i klemme – voksen afviser fire gange at trøste: »Det går lige i mave, hjerte og sind«*”, som blev bragt den 28. maj 2019 på Berlingskes netavis berlingske.dk, gengivet historien og skrevet følgende:

”I denne artikel beskriver vi scener fra dokumentaren, fordi disse scener viser behandling af børn i institutionerne, som ikke fremgår af for eksempel tilsynsrapporterne.”

I udsendelsen udtaler områdeleder [Områdechefen] følgende:

”Vi kan kun agere på det, som vi ser.”

Udsendelsen har ifølge [Områdechefen] og Københavns Kommunes pressechef haft ansættelsesretlige konsekvenser.

Sammenfattende er det TV 2s klare opfattelse, at betingelserne for at offentliggøre de skjulte optagelser er opfyldt, idet TV 2 har fået afslag på at lave en sædvanlig reportage i vuggestuer, hvor kommunen vidste, der havde været problemer. Udsendelsens afsløringer kunne ikke dokumenteres ved hjælp af tilsynsrapporterne eller på anden vis. Den samfundsmæssige interesse i at forstå, hvad manglende normering og pædagogisk kvalitet betyder, overstiger klart hensynet til at de anonymiserede medarbejderes ønske om ikke at lade omverdenen se deres pressede arbejdsforhold, og hvordan de varetager deres arbejde. Der er således ikke handlet uproportionalt.

- Sløring

TV 2 har anført, at medarbejderne var fuldt ansigts- og stemmesløret og dermed sløret i overensstemmelse med god presseskik. De allernærmeste kolleger kender forholdene på arbejdspladsen, og de vil, uanset sløringen, kunne genkende medarbejderne, men de får ikke med visningen af optagelserne en viden, som de ikke havde i forvejen.

Det er således TV 2s opfattelse, at der er taget de videst mulige hensyn til medarbejderne. TV 2 har ikke offentliggjort institutionens navn, og der er heller ikke vist billeder af institutionen udefra, der i givet fald vil kunne føre til identifikation af medarbejderne i en bredere kreds.

TV 2 har henvist til en pressenævns sag om plejecenteret [Plejecenteret], hvor der ikke blev udtalt kritik af offentliggørelsen af de skjulte optagelser, hvoraf visse optagelser var fra medarbejdernes frokoststue (dog uden at have privat karakter). Her udtalte Pressenævnet:

”Klagernes ansigter, bilers registreringsnumre og andre forhold, der umiddelbart vil kunne medføre identificering af klagerne, er slørede. Nævnet finder, at der er foretaget en tilstrækkelig anonymisering, og at det forhold, at klagerne frisurer eller stemmer ikke var slørede, ikke kan føre til et andet resultat.”

Kun personer, der på forhånd har et særligt kendskab til medarbejderne, har kunnet identificere dem, herunder personer, der på forhånd har haft kendskab til, at udsendelsen er lavet i de pågældende institutioner, for eksempel fordi de er kolleger, eller fordi de har været indkaldt til forældremøde.

TV 2 har bestridt fortolkningen af udtrykket ”TV 2s bevidste metodevalg”, som anført af medarbejderne. Det bevidste metodevalg er ikke iværksat for at gøre genkendeligheden for nogle medarbejdere tydeligere end for andre. Det er netop for at varetage sløringen og anonymiseringen, at TV 2 har foretaget et bevidst metodevalg.

TV 2 har afvist at have valgt at sløre nogle stemmer mindre end andre. Når der er valgt at stemmesløre forskelligt, skal det forstås således, at man ikke bare generelt har skruet tre toner op eller ned for samtlige personer. Der er skuet forskelligt på stemmerne for netop at sløre genkendeligheden mest muligt. En person med lys stemme skal ikke sløres på samme måde som en person med en mørk stemme.

Det kan yderligere tilføjes, at ifølge de eksperter i lydsløring, som TV 2 samarbejder med, er den mest effektive måde at sløre en persons stemme på at lægge den i skiftende niveauer. Dette valg træffes, fordi der findes metoder til at ”tilbagesløre” stemmer, sådan at uvildige kan finde frem til den oprindelige stemme.

[Klager 2] ses alene i 10 sekunder sløret i udsendelsen, hvor hun hverken siger noget eller bevæger sig, hvorfor det alene er hende selv eller måske en kollega, der har befundet sig på samme sted i samme periode, der vil kunne genkende hende blandt de mere end 30 medarbejdere, der har været ansat på [Daginstitutionen] i den periode, hvori der er foretaget optagelser.

Medarbejderne har specifikt i klagen til Pressenævnet henvist til tidskode 06:36, hvor der skulle være en nærliggende risiko for genkendelse af [Klager 3]. Eftersom det ikke er [Klager 3], der er sløret i optagelserne i den henviste tidskode, men en anden kollega, [Person B], må sløringen siges at have været effektiv. TV 2 har bemærket, at den pågældende person på klipene har fået forevist optagelserne. Det forhold, at begge medarbejdere har ”langt lyst hår”, som anført af medarbejderne, kan ikke føre til en ændret vurdering af sløringernes effektivitet. Tværtimod viser forvekslingen efter TV 2s opfattelse netop, at sløringen har været effektiv for den brede offentlighed, og at der ikke er en særligt nærliggende risiko for genkendelse for den brede offentlighed på tidskode 06:36.

[Klager 3] indgår i en scene, hvor hun taler med muldvarpen. Her er kameravinklen således, at seerne kun kan se hendes ben og høre en meget forvrænget stemme. Optagelserne foregår i personalestuen, og der gives ikke nogen oplysninger om, hvilken stue hun arbejder på normalt, hvorfor der heller ikke her sker nogen sammenkobling af optagelserne af kollegaen i stuen på tidskode 06:36.

Det forhold, at [Klager 1] er yderligere disponeret for genkendelse, da hun efter det oplyste er et kendt ansigt i lokalmiljøet, kan efter TV 2s opfattelse ikke i sig selv føre til, at der burde være sket en særlig sløring af [Klager 1] i forhold til de øvrige medarbejdere. Der gives ingen oplysninger om, hvor i København den pågældende institution ligger, hvad den hedder eller andet, der kan forbinde optagelserne til [Klager 1].

I Pressenævnets sag nr. 2006-6-360 udtalte Pressenævnet kritik af, at sløringen ikke var effektiv, men vurderede til gengæld, at den samfundsmæssige interesse i at belyse de omhandlede forhold i ældreplejen gjorde det berettiget at anvende skjulte optagelser – selvom det skete i deres private bolig. Den nævnte efterfølgende landsretssag er heller ikke sammenlignelig med nærværende sag. Landsretten fandt, at optagelserne forekom konstruerede og iscesat af journalistpraktikanten og udtalte:

”Optagelserne giver efter bevisførelsen for landsretten ikke et dækkende og retvisende billede af det forudgående og efterfølgende forløb.”

Dernæst er det værd at bemærke, at sløringsgraden også var en anden. Hertil kommer, at det af landsrettens afgørelse fremgik, at den ene sagsøger ifølge eget udsagn havde en meget speciel stemme, og en anden sagsøger oplyste, at han var den eneste mandlige leder på den navngivne institution.

Nærværende sag adskiller sig på flere punkter fra sagen om Fælledgården. Som tidligere nævnt har medarbejderne – bortset fra en af medarbejderne, der ikke arbejdede på nogle af de viste stuer – haft lejlighed til at se de klip, de selv indgår i, uden at nogen har gjort gældende, at de viste optagelser ikke er retvisende. I nærværende sag er medarbejderne sløret helt efter Pressenævnets praksis, idet der er foretaget såvel ansigts- som stemmesløring. Derudover har TV 2 undladt at nævne institutionernes navne eller vise billeder ude fra af de institutioner, TV 2 har optaget i. Det er derfor kun medarbejderne og de daværende forældre fra de pågældende stuer, der ved, hvilken institution, der er tale om.

Medarbejderne har endvidere henvist til Pressenævnets kendelse i sag nr. 2008-6-0676 (Bocenteret [Bocenteret]). TV 2 har påpeget, at kendelsen ikke kan anvendes analogt på nærværende sag. Der dog den store forskel, at pressenævnsagen om [Bocenteret] dels handler om Københavns Kommunes klage over de beskyldninger, der rettes mod kommunen – som den ansvarlige for bostedet – dels om brugen af skjulte optagelser af beboerne – de private borgere. I nærværende sag er brugen af skjulte optagelser af Københavns Kommunes anonymiserede medarbejdere.

Medarbejderne har anført, at udsendelsen har ført til en stærk fordømmelse i offentligheden af dem. Medarbejderne er effektivt slørede, så ”offentligheden” har ikke nogen bestemte personer at rette deres påståede fordømmelse mod, ligesom offentligheden heller ikke ved, hvilken institution, der er tale om. Den offentlige debat har drejet sig om de politiske beslutninger, normeringer, utilstrækkeligt tilsyn og manglende opfølgning på de punkter, som tilsynet ret faktisk har vist.

Medarbejderne har således ikke anført, hvad der konkret er krænkende for dem personligt. Det er TV 2s opfattelse, at udsendelsen har medført en væsentlig debat om forholdene generelt for daginstitutionerne, herunder et behov for at hæve antallet af medarbejdere og for at løfte kvaliteten i daginstitutionerne.

TV 2 har da også svært ved at se, hvorledes medarbejderne skulle være blevet krænkede. For så vidt angår [Klager 1], kan TV 2 godt forstå, at det kan være ubehageligt at se dig selv tale hårdt til et barn på knap et år, der ikke selv har noget sprog, hvis man ikke selv har tænkt over, at det er sådan man taler. Som ikke-pædagoguddannet kan man også godt sætte sig ind i den stressfaktor, det må være at stå med et barn, der græder konstant og højlydt. Det er imidlertid ikke udsendelsen eller de skjulte optagelser, der er krænkende. Udsendelsen bringer ingen private oplysninger om [Klager 1] eller viser hende under omstændigheder, som i øvrigt bør unddrages offentligheden. Optagelserne viser, hvordan [Klager 1] agerer i en arbejdssituation, som allerede er synlig for hendes kolleger og børnene på stuen. Det er bestemt ikke en situation, der er fremprovokeret af TV 2s muldvarp.

[Klager 4] ses i de samme optagelser, som [Klager 1]. [Klager 4] er ligeledes optaget i en arbejdssituation – dagligdagssituation – hvor hun en enkelt gang forsøger at trøste det lille barn, der konstant græder. Heller ikke her er der oplysninger af privat eller i øvrigt kompromitterende karakter.

TV 2 har afvist, at der er sket en krænkelse af [Klager 2] og [Klager 3]. [Klager 2] ser man alene i ti sekunder, hvor hun som enhver anden pædagog/pædagogmedhjælper står og holder et barn i hånden på en legeplads. Der er intet dadelværdigt ved den handling. [Klager 3] indgår i nogle sekvenser fra en stue, hvor der er meget larm, og hvor hun som en naturlig del af sit arbejde forsøger at skabe ro på stuen.

TV 2 har endvidere afvist, at medarbejderne er blevet optaget i ”adskillige uger”, som anført af medarbejderne. De fleste optagelser er fra den stue, hvor [Klager 3] var tilknyttet, men hun er ikke blevet optaget hver dag i de få uger, muldvarpen var ansat. [Klager 1] og [Klager 4] er alene blevet optaget den dag, som er vist i udsendelsen. [Klager 2] er formentlig heller ikke optaget andet end den ene dag, hvor hun står foran muldvarpen og derfor tilfældigvis er med på en optagelse af 10 sekunders varighed.

TV 2 har herudover afvist, at medarbejderne kan opfattes som en del af en begrænset medarbejderskare. For andre end de, der arbejdede i [Daginstitutionen], da optagelserne fandt sted, er der tale om en ud af 22 mulige ”røde institutioner”. [Daginstitutionen] har selv otte stuer og pt. 39 faste medarbejdere.

Spørgsmålet om, hvorvidt selve optagelserne er en krænkelse af medarbejderne, henhører under de almindelige domstole og falder således uden for Pressenævnets kompetence.

TV 2 har været omhyggelig med ikke at pege fingre ad den enkelte pædagog, men har netop vist, at der er et generelt problem, når der for eksempel ikke er pædagoger nok til gruppen af børn enten generelt, eller hvor der er tale om børn, der kræver ekstra opmærksomhed og støtte, herunder at der kan være ansatte, der ikke har fået tilstrækkelig uddannelse eller vejledning. TV 2 har således også vist optagelsen af, at muldvarpen føler sig presset af arbejdet i institutionen, og hvordan en af medarbejderne for at hjælpe fortæller, at ”man bliver hård af at være her.”

- Brug af muldvarp

TV 2 har oplyst, at [Muldvarpen] begyndte sit ansættelsesforhold i [Daginstitutionen] den 11. december 2018 og sluttede den 10. januar 2019.

TV 2 har afvist, at [Muldvarpen] har ageret agent provocateur i udsendelsen, som anført af medarbejderne i klagen til Pressenævnet. [Muldvarpen] har ikke fremprovokeret en bestemt adfærd eller provokeret nogen til at agere på en bestemt måde. [Muldvarpen] har – ud over at passe sit job som pædagog – blot observeret børnenes dagligdag.

Der er ikke nogen regler i Danmark, der regulerer brugen af muldvarpe. At bruge en muldvarp eller en undercoverjournalist er således ikke i sig selv i strid med de presseetiske regler. Det kan være nødvendigt at udgive sig for at være en anden for at afdække kritiske forhold, for at infiltrere miljøer, der ikke ønsker, at offentligheden skal få kendskab til deres gøren og laden – eller i bedste fald kun til bestemte dele heraf.

TV 2 har henvist til [Person C]s udtalelse til Journalisten i artiklen ”Fem gode råd, hvis du vil udgive dig for at være en anden”, som blev bragt den 9. februar 2015 på Journalistens netavis journalisten.dk, hvor hun netop påpeger, at det kan være nødvendigt at udgive sig for at være en anden.

Det fremgår af Pressenævnets praksis, at der ikke udtales kritik af brugen af muldvarpe. Som illustration kan det nævnes, at TV 2 ikke fik kritik for at benytte en vikar som muldvarp i plejecenteret [Plejecenteret] til nyhedsindslag og artikler, for at lade journalister udgive sig for at være patienter i ”Snyd eller Borrelia”, eller for at agere husejere, der skal have bygget om i ”Klamphuggerne”. DRs anvendelse af muldvarpe, der tog ansættelse som sygehjælpere på plejehjem, blev heller ikke kritiseret af Pressenævnet. Pressenævnet kritiserede imidlertid, at der manglede anonymisering af en beboer, der blev vist i en særlig kompromitterende situation, nemlig da han blev vasket på sine intime dele.

Påstanden om, at muldvarpen skulle have ”en åbenbar interesse i, at de kritisable situationer opstår”, er både urigtig og en urimelig beskyldning. Muldvarpen har dokumenteret de situationer, som opstår i det daglige i en daginstitution og har ikke påvirket personer til at ændre eller undlade bestemte handlinger. Muldvarpen har enten ikke været til stede ved de mest

kritisable episoder, eller også har hun selv forsøgt at løse opgaven som pædagog bedst muligt. Muldvarpen er ansat på samme vilkår som alle andre pædagoger i institutionen. Der er mange klip, hvor man netop ser muldvarpen selv på arbejde som pædagog, og hvor hun selv forklarer efterfølgende til kamera, at det er svært at overskue så mange børn.

TV 2 kan fuldstændig afvise den udokumenterede påstand, at muldvarpen skulle have ”forholdt sig passivt med henblik på at producere tv-underholdning”. Tværtimod har muldvarpens hensigt – ligesom det var Dokumentarkompagniets og TV 2s hensigt – at dokumentere forholdene i de pressede daginstitutioner. Det er TV 2s opfattelse, at de skjulte optagelser til fulde dokumenterer, at muldvarpen har forsøgt at udføre sit pædagogiske arbejde, præcis som hun har gjort i de 15 år, hun arbejdede som pædagog.

Forelæggelse

TV 2 har anført, at der er sket individuel forelæggelse for [Klager 1], [Klager 3] og [Klager 4], der deltaget i individuelle møder, hvor de har fået forevist de respektive optagelser, de selv er en del af. De blev indkaldt i samarbejde med Københavns Kommune og fik en bisidder med fra fagforeningen [Fagforeningen] under FOA. Ingen ønskede at kommentere på de optagelser, de fik forevist.

Medarbejderne på de stuer, optagelserne vedrører, har fået lejlighed til at kommentere på de optagelser, de indgår i, og har haft mulighed for at supplere med oplysninger, hvis de mente, at optagelserne var misvisende, eller der manglede nogle baggrundsoplysninger eller andet.

TV 2 har endvidere anført, at det er korrekt, at der ikke er sket forelæggelse for [Klager 2]. [Klager 2] optræder alene i 10 sekunder i den 48 minutter lange udsendelse, hvor hun ikke taler, men blot står på legepladsen og holder et barn i hånden, da muldvarpen taler med en anden pædagog om, hvor et barn mon har gemt sig. Der er således intet i udsendelsen, der er skadeligt, krænkende eller virker agtelsesforringende over for denne medarbejder, hvorfor der ikke var grundlag for at foretage en forelæggelse for hende. [Klager 2] indgår ikke i andre scener og hører til en helt anden stue end de to stuer, optagelserne stammer fra.

Genmæle

TV 2 har afvist, at medarbejderne er berettiget til et få bragt den ønskede meddelelse.

TV 2 har afvist, at der er handlet i strid med de presseetiske regler og har derfor selvsagt ikke ville komme med en meddelelse om, at de presseetiske regler er overtrådt, herunder at de bragte optagelser ikke har samfundsmæssig interesse, eller at der ikke er sket en tilstrækkelig sløring. TV 2 har bemærket, at medarbejderne ikke har anført nogle faktuelle fejl i traileren.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Jørn Mikkelsen, Lene Sarup og John Meinert Jacobsen.

Kompetence

Pressenævnet bemærker, at det følger af medieansvarslovens § 43, at Pressenævnet træffer afgørelse i sager om, hvorvidt der er sket offentliggørelse i strid med god presseskik, jf. § 34, og hvorvidt et massemedie efter reglerne i lovens kapitel 6 er forpligtet til at offentliggøre et gemme. Spørgsmål om, hvorvidt der er sket overtrædelse af straffeloven, hører under domstolene og falder uden for nævnets kompetence.

Retlig interesse

Det er en betingelse for at klage til Pressenævnet, at klageren har retlig interesse i det forhold, der klages over. Det indebærer, at man som person, virksomhed, organisation eller lignende skal være omtalt, afbildet eller på anden måde identificeret i mediet. Det er ikke tilstrækkeligt blot at have interesse i det emne, der er behandlet.

Klagen er indgivet på vegne af [Klager 1], [Klager 2], [Klager 3] og [Klager 4], der er medarbejdere, som høres og ses på de skjulte optagelser, der afspilles i udsendelsen.

Pressenævnet finder, at disse klagere – uanset om de umiddelbart kan identificeres eller ej – må anses for at optræde i mediet på en sådan måde, at de har retlig interesse og er klageberettigede.

*God presseskik**Skjult kamera*

Medarbejderne har klaget over TV 2s offentliggørelse af optagelser indhentet med skjult kamera, som de ikke har givet samtykke til blev bragt. Medarbejderne har desuden klaget over TV 2s brug af muldvarp.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at offentliggørelse af skjulte optagelser bør kun ske, hvis de medvirkende har givet samtykke, eller hvis den samfundsmæssige interesse klart overstiger den enkeltes krav på beskyttelse, og den fornødne journalistiske dokumentation ikke eller kun meget vanskeligt kan skaffes på anden måde, jf. punkt B.7.

Pressenævnet lægger til grund, at medarbejdernes samtykke ikke var indhentet forud for offentliggørelsen af udsendelsen.

Udsendelsen ”*Daginstitutioner bag facaden*” omhandler forholdene i to daginstitutioner i Københavns Kommune og afdækker en række problematiske forhold for børnene under opholdet i institutionen. I udsendelsen indgår medarbejderne i en række sekvenser indhentet med skjult kamera. Der vises blandt andet klip fra institutionens udendørsareal, hvor [Klager 2] ses at holde et barn i hånden. Der vises senere i udsendelsen klip fra institutionens personalestue, mens [Klager 3] fortæller muldvarpen om sine oplevelser på daginstitutionen. Der

vises derudover et klip med en forælder, der afleverer sit barn på en stue, hvor [Klager 4] og [Klager 1] ses, hvor [Klager 1] efterfølgende forsøger at trøste barnet, som græder højlydt.

Pressenævnet finder, at det har klar samfundsmæssig interesse at belyse pædagogisk kvalitet og normeringer i daginstitutioner.

Nævnet lægger til grund, at TV 2 forud for offentliggørelsen af udsendelsen fik afslag på at filme i samtlige institutionsklynger i Valby, Vesterbro og Kgs. Enghave i Københavns Kommune, herunder i [Daginstitutionen], som medarbejderne er ansat i.

Nævnet lægger endvidere til grund, at [Daginstitutionen] i udsendelsen betegnes ”den røde institution”, og at institutionen ved Københavns Kommunes tilsyn i 2018 og 2019 blandt andet fik den røde anmærkning ”behov for ny/ændret indsats”.

Nævnet lægger herudover til grund, at TV 2s muldvarp, [Muldvarpen], som efter det oplyste er pædagoguddannet, var ansat som pædagog i [Daginstitutionen] fra den 11. december 2018 til den 10. januar 2019.

Medarbejderne har anført, at optagelserne udelukkende belyser problemer, der allerede er kendt fra de tilsynsrapporter fra [Daginstitutionen], som TV 2/Dokumentarkompagniet via aktindsigt var kommet i besiddelse af.

TV 2 har anført, at optagelserne dokumenterer en lang række konkrete forhold for børnene, som ikke er beskrevet i tilsynsrapporterne fra 2018 og 2019, og at tilsynsrapporterne ikke forelå på det tidspunkt, hvor optagelserne blev foretaget, idet tilsynsrapporten fra 2018 først er blevet udfærdiget den 14. december 2018, mens den udaterede rapport for 2019 først er udfærdiget efter udsendelsen.

Ved bedømmelse af, om offentliggørelsen af optagelserne indhentet med skjult kamera og ved brug af muldvarp var berettiget, har nævnet lagt vægt på, at udsendelsen belyser Københavns Kommunes opfølgning på de pædagogiske tilsyn i den omtalte daginstitution, herunder den fortsatte udfordring med den pædagogiske kvalitet og normeringer, at de kritiske sekvenser i optagelserne ikke konkret beskrives i tilsynsrapporterne, samt at optagelserne ikke viser medarbejderne i private situationer, men viser deres ageren som led i deres arbejde som pædagoger og pædagogmedhjælpere i [Daginstitutionen].

Nævnet finder herefter, at hensynet til medarbejderne ikke overstiger den samfundsmæssige interesse, og at det må anses for meget vanskeligt at fremskaffe den fornødne journalistiske dokumentation for kritisable forhold i den omtalte daginstitution uden brug af skjult kamera.

Det er Pressenævnets opfattelse, at et medie, der kritiserer en virksomhed eller myndighed, i den forbindelse ikke bør omtale eller vise ikke-ledende medarbejdere på en sådan måde, at de ud fra mediets oplysninger kan identificeres.

Da medarbejderne optræder som menige medarbejdere, påhvilede det TV 2 at sikre en effektiv sløring af dem. Medarbejdernes ansigter og stemmer, der umiddelbart vil kunne medføre identificering af dem, var slørede i udsendelsen. Nævnet finder, at der er foretaget en tilstrækkelig anonymisering, idet medarbejderne ikke er identificerbare for en bredere kreds, medmindre man i forvejen har særligt kendskab til medarbejderne. Det forhold, at medarbejderne ikke er stemmesløret ens og i skiftende niveauer, kan ikke føre til et andet resultat.

På denne baggrund udtaler nævnet ikke kritik af TV 2 for at offentliggøre optagelserne indhentet med skjult kamera eller af TV 2s brug af muldvarp.

Forelæggelse

[Klager 2] har klaget over, at hun ikke har fået forelagt optagelsen af hende, inden den blev bragt.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende, jf. punkt A.3.

Pressenævnet finder, at optagelsen af [Klager 2] ikke kan betragtes som værende krænkende, skadelig eller agtelsesforringende over for hende. Nævnet har lagt vægt på, at [Klager 2] indgår i en kort sekvens fra institutionens udendørsareal, hvor hun ses at holde et barn i hånden, og at hendes ansigt var sløret. Nævnet udtaler ikke kritik af TV 2 for at bringe optagelsen uden forudgående forelæggelse for [Klager 2].

Genmæle

Medarbejderne har klaget over, at TV 2 har afvist at bringe ”en meddelelse” på et sted i dets sendeflade, som svarer til tidspunkterne, hvor udsendelsen oprindeligt blev bragt, der beklager, at TV 2 har bragt de skjulte optagelser. Pressenævnet har opfattet dette som en anmodning om genmæle efter medieansvarslovens § 36.

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at en anmodning om genmæle i massemediernes over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom. Det følger videre af lovens § 38, at genmælets indhold i alt væsentligt skal være begrænset til de nødvendige faktiske oplysninger, og indholdet må ikke være retsstridigt.

Pressenævnet finder, at medarbejdernes genmæletekst i det væsentlige indeholder vurderinger og kommentarer til de af TV 2 offentliggjorte oplysninger, og at teksten ikke er begrænset til de nødvendige faktiske oplysninger. Allerede derfor finder Pressenævnet, at TV 2 var berettiget til at afvise at bringe teksten som et genmæle efter medieansvarslovens regler. Medarbejderne er herefter ikke berettiget til at få bragt genmælet.